

Archiwum Pełne Pamięci

<https://archiwumpamieci.pl/app/pamietamy/15248,IPN-BU-4016.html>
2021-11-27, 13:26

IPN BU 4016

PRZEKAZUJĄCY: JOLANTA TOCHOLSKA

W październiku 2019 roku pani Jolanta Tocholska powierzyła swoje rodzinne pamiątki Archiwum IPN w Warszawie. Podarowane archiwalia dotyczą głównie jej ojca – Stanisława, w mniejszej części matki Stanisławy i babci Janiny Szczepaniak.

Stanisław Tocholski urodził się 2 listopada 1918 roku w Nowosielicy (obecnie Ukraina) jako syn Jana i Heleny z domu Zakrzewskiej. Rodzina zdecydowała się na przyjazd do Warszawy w 1920 roku, jednak po trzech latach powrócili na Kresy i osiedlili się w Mizocz. Tam Stanisław ukończył szkołę powszechną w 1933 roku. W latach 1935–1938 uczył się w Państwowym Gimnazjum Elektrycznym w Wilnie. Następnie zamieszkał z rodziną ponownie w stolicy i rozpoczął pracę w firmie Bracia Borkowscy Zakłady Elektrotechniczne na dziale elektromedycznym jako technik odpowiedzialny za montaż aparatów

rentgenowskich.

9 września 1939 roku razem z najbliższymi opuścił stolicę i powrócił w rodzinne strony do Mizocza, gdzie pracował jako elektromonter w tamtejszej cukrowni. 13 kwietnia 1940 roku ewakuowano go razem z matką Heleną i bratem Wincentym do wsi Tiernówka (Tarnówka) w Kazachstanie. Matka została później działaczką Związku Patriotów Polskich, natomiast brat (1926–1989) służył jako saper w I Dywizji Wojska Polskiego. Podczas zesłania Tocholski pracował przez półtora roku w kołchozie.

6 lutego 1942 roku wstąpił w szeregi Wojska Polskiego. W kwietniu wyruszył szlakiem bojowym z Armią Andersa przez Iran, Irak, Palestynę, Egipt do Włoch. W 1943 roku w Tel Awiwie zrobił małą maturę, natomiast w maju uzyskał przydział do 1 korpusu saperów przy 3 Dywizji Strzelców Karpackich, od sierpnia pełnił funkcję sapera liniowego bez funkcji. Podczas kampanii włoskiej wziął udział w walkach – nad rzeką Sangro, pod Monte Cassino, nad Adriatykiem, pod Bolonią – do czasu kapitulacji wojsk niemieckich.

W czerwcu 1945 roku wysłano go do Szkoły Podoficerskiej Sanitarnej, którą ukończył w sierpniu i dostał przydział na praktykę do 3 Polowego Szpitala. W październiku trafił do Szefostwa Służby Zdrowia przy 3 DSK na

stanowisko starszego sanitariusza w stopniu starszego sapera. 5 listopada 1946 roku został szefem Głównego Punktu Opatrunkowego przy 1 kompanii saperów 3 DSK. We wrześniu 1947 roku 3 DSK przetransportowano z Włoch do Wielkiej Brytanii. Tocholskiego z Polskich Sił Zbrojnych zwolniono 25 grudnia 1947 roku, do Polski udało mu się wrócić sześć miesięcy później. 20 marca 1949 roku poślubił Stanisławę Szczepaniak.

W uznaniu za udział w walkach odznaczono Stanisława Tocholskiego Krzyżem Walecznych, Gwiazdą za wojnę 1939–1945, Medalem za wojnę 1939–1945, Krzyżem Pamiątkowym Monte Cassino i Gwiazdą Italii.

Kolekcja Stanisława Tocholskiego obejmuje między innymi fotografie: z okresu szkolnego (lata 30. XX wieku), z czasu jego pracy zawodowej oraz służby wojskowej w Armii Andersa. Dodatkowo zachowały się: jego odręcznie spisany życiorys (który najpewniej służył jako załącznik do podania o pracę), dokumenty związane z przysposobieniem i służbą wojskową, zaświadczenia i legitymacje odznaczeń, pamiątki odnoszące się do jego służby wojskowej, w tym: nieśmiertelnik z czasu służby w PSZ, orzeł wojskowy PSZ, orzeł wojskowy z beretu mundurowego, patka z odznaką 3 Karpackiego Batalionu Saperów, miniatura oznaki rozpoznawczej 3 DSK, Krzyż

Walecznych (wzór z 1920), baretki odznaczeń wojskowych czy odznaki pamiątkowe 2 KP.

Materiały związane ze Stanisławą Tocholską dotyczą: zaświadczenia wydanego w 1940 roku (zarówno w języku polskim, jak i niemieckim, mówiące o tym, że była zatrudniona w Zakładach Elektrotechnicznych Braci Borkowskich w Warszawie), kenkarty oraz albumu fotograficznego przedstawiającego członków fabrycznej ochotniczej straży pożarnej w zakładach Braci Borkowskich.

Pamiętki Janiny Szczepaniak obejmują dokumenty osobiste - w języku rosyjskim z 1915 roku, dowód osobisty z lat 20. XX wieku oraz jej fotografie.

oprac. Justyna Staroń

Fot. 1. Stanisław Tocholski, około 1947 r. (IPN BU 4016/11)

Fot. 2. Zdjęcie ślubne Jadwigi Tocholskiej Raczyńskiej, Mizocz, 1 IX 1935 r. Pierwszy od prawej Jan

Fot. 3. Dowód osobisty Stanisława Tocholskiego z 1938 r. (IPN BU 4016/2)

Tocholski (ojciec Stanisława), trzeci od prawej - Stanisław Tocholski. Siedzi druga od prawej Helena z Zakrzewskich (matka Stanisława) (IPN BU 4016/5)

Fot. 4. Stanisław w Tocholski podczas pracy w Zakładach Elektrotechnicznych Braci Borkowskich w Warszawie, 19 VIII 1939 r. (IPN BU 4016/5)

Fot. 5. Army Book Stanisława Tocholskiego (IPN BU 4016/7)

Fot. 6. Świadek two ukończenia szkoły podoficerskiej Stanisława w Tocholskiego, 28 VIII 1945 r. (IPN BU 4016/7)

Fot. 7. Stanisław w Tocholski w Grottmare, 10 II 1945 r. (IPN BU 4016/10)

Fot. 8. Stanisław z domu Szczepaniak i Stanisław w Tocholski, 1949 r. (IPN BU 4016/5)

Fot. 9. Legitymacja Krzyża Pamiętkowego Monte Cassino Stanisława w Tocholskiego, 1945 r. (IPN BU 4016/12)